

Warszawa, dnia 10 listopada 2010 r.

RPO-656570-VII-7020/7015/10/JL

Informacja
o czynnościach przeprowadzonych z upoważnienia Rzecznika Praw
Obywatelskich w Pomieszczeniach dla Osób Zatrzymanych Komendy Miejskiej
Policji w Chełmie
(wyciąg).

1. Wprowadzenie.

Działając z upoważnienia Rzecznika Praw Obywatelskich w dniu 12 października 2010 r. do Pomieszczeń dla Osób Zatrzymanych Komendy Miejskiej Policji w Chełmie (zwanych dalej: PdOZ lub Izba) udali się przedstawiciele Rzecznika Praw Obywatelskich z Zespołu Prawa Karnego Wykonawczego. Wykonując zadania Krajowego Mechanizmu Prewencji, przedstawiciele Rzecznika sprawdzili na miejscu sposób traktowania osób zatrzymanych, dokonując oceny pod względem ich ochrony przed torturami oraz innym okrutnym, niehumanitarnym i poniżającym traktowaniem.

Przeprowadzone czynności polegały na:

- wysłuchaniu informacji przedstawionych przez Zastępcę Komendanta Miejskiego Policji oraz Naczelnika Wydziału Prewencji;
- oglądzie wszystkich pomieszczeń Izby, w tym sprawdzeniu stanu wyposażenia pokoi dla osób zatrzymanych;
- przeprowadzeniu rozmów w cztery oczy z osobą zatrzymaną w PdOZ;
- zapoznaniu się z następującą dokumentacją Izby: książką przebiegu służby w PdOZ, książką kontroli osób zatrzymanych, książką wizyt lekarskich, książeczkami zdrowia dla celów sanitarno – epidemiologicznych funkcjonariuszy Policji pracujących w PdOZ. Protokołem wypadku nadzwyczajnego oraz losowo wybranymi protokołami zatrzymań.

Pracownicy Biura Rzecznika Praw Obywatelskich poinformowali Zastępcę Komendanta Miejskiej Policji o ustaleniach dokonanych w ramach powyższych czynności, a także wysłuchali jego uwag i wyjaśnień.

Ponadto, po zakończeniu wizytacji analizie poddano: sprawozdania z wizytacji Pomieszczeń dla Osób Zatrzymanych Komendy Miejskiej Policji w Chełmie przeprowadzonych przez sędziego penitencjarnego Sądu Okręgowego w Lublinie w dniu 24 lutego 2009 r. i w dniu 22 lutego 2010 r., protokoły kontroli sanitarnych przeprowadzonych przez Zespół Państwowej Inspekcji Sanitarnej MSWiA na obszarze województwa lubelskiego w dniach 14 maja 2009 r. i 12 kwietnia 2010 r., sprawozdanie z postępowania wyjaśniającego skargę na zasadność doprowadzenia do Izby Wytrzeźwień z dnia 25 stycznia 2010 r. oraz sprawozdanie z przeprowadzonego postępowania skargowego w związku ze złożoną skargą na zatrzymanie z dnia 12 lutego 2010 r.

2. Charakterystyka Pomieszczeń dla Osób Zatrzymanych.

Pojemność Izby wynosi 23 miejsca (jedenaście dwuosobowych pokoi i jednoosobowa izolotka). Pomieszczenia dla Osób Zatrzymanych usytuowane są na parterze Komendy Miejskiej Policji. Okna Izby wychodzą po jednej stronie na teren wewnętrzny Komendy, a po drugiej na park. Nadzór nad Izbą sprawuje Naczelnik Wydziału Prewencji. Do PdOZ przydzielonych jest 5 etatów funkcjonariuszy Policji i jeden cywilny. Służba pełniona jest w 12 godzinnym systemie zmianowym. Dyżur odbywany jest przez jednego funkcjonariusza.

Izba przeznaczona jest dla kobiet i mężczyzn, zatrzymanych w związku z podejrzeniem popełnienia przestępstwa oraz doprowadzonych do wytrzeźwienia.

Z informacji przekazanych przez Zastępcę Komendanta wynika, że w przypadku umieszczenia w Izbie kobiety, czynności związane z jej osadzeniem zawsze wykonuje jedna z funkcjonariuszek Policji – pomocnik dyżurnego jednostki.

3. Ogląd Izby.

Zgodnie z treścią rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 13 października 2008 r. w sprawie pomieszczeń w jednostkach organizacyjnych Policji przeznaczonych dla osób zatrzymanych lub doprowadzonych w celu wytrzeźwienia oraz regulaminu pobytu w tych pomieszczeniach (Dz. U. z 2008 r. Nr 192, poz. 1187), zwanego dalej „rozporządzeniem”, w Izbie wydzielono następujące pomieszczenia: jedenaście dwuosobowych pokoi dla osób zatrzymanych, izolatkę, magazyn czystej pościeli, magazyn brudnej pościeli, pokój do przygotowania lub podgrzewania posiłków oraz zmywania naczyń, dwa pokoje sanitarne służące do utrzymania higieny osobistej, pokój lekarski oraz pokój dyżurnego.

Pokoje dwuosobowe dla osób zatrzymanych wyposażono w dwie prycze jednoosobowe, stół i dwa taborety przytwierdzone do podłogi, bez ostrych krawędzi. Ich zły stan techniczny wymaga przeprowadzenia gruntownego remontu.

Oświetlenie sztuczne w pokojach dla zatrzymanych stanowi punkt świetlny umieszczony nad drzwiami, który jest zabezpieczony kratą. W nocy jest ono wyłączone. W ocenie przedstawicieli Rzecznika Praw Obywatelskich, takie oświetlenie jest wystarczające do czytania i pisania.

Okno w każdym z pokoi posiada od wewnątrz stalową siatkę, a od zewnątrz metalową kratę. Pod oknem umieszczono grzejnik, który jest zabezpieczony przed dostępem osób nieuprawnionych metalową osłoną. Ściany do wysokości ok. 1,8 m. pomalowano farbą olejną, a powyżej akrylową. Na podłodze położono wykładzinę z tworzywa sztucznego, łatwo zmywalną. Poza tym, każdy z pokoi dla zatrzymanych posiada wentylację grawitacyjną. Wizjer w drzwiach zabezpieczono szkłem hartowanym od wewnątrz oraz ruchomą zasłoną od strony korytarza. Drzwi wyposażono w dwie zasuwy, zamek i łańcuch.

W każdym z pokoi znajduje się sprawna instalacja przyzywowa, zaś na korytarzu Izby zainstalowane są przyciski instalacji alarmowej.

W Izbie wyodrębniono pomieszczenie do podgrzewania posiłków oraz zmywania naczyń. Funkcjonariusze Policji jedynie podają zatrzymanym wyżywienie, natomiast przygotowują je pracownicy hotelu „Duet” w Chełmie. Osobom

doprowadzonym do wytrzeźwienia podaje się wodę w naczyniach jednorazowych. Kuchni znajduje się: lodówka, kuchenka mikrofalowa i elektryczna, czajnik elektryczny, waga, szafki stojące i wiszące, zlew. Pomieszczenie to posiada również wentylację grawitacyjną.

W magazynie czystej pościeli składowane są: materace, koce oraz poduszki. Brudna bielizna pościelowa oraz ręczniki, do czasu przekazania ich do pralni, przechowywane są w foliowych workach w magazynie brudnej pościeli. Ponadto, w pomieszczeniu tym na wieszakach wiszą wierzchnie ubrania zatrzymanych. Bielizna osób chorych zakaźnie składana jest do osobnego worka foliowego. Brudna bielizna pościelowa i ręczniki przekazywane są do Wydziału Zaopatrzenia Komendy Wojewódzkiej Policji w Lublinie.

PdOZ dysponuje dwoma pokojami sanitarnymi. W jednym z nich, w dniu wizytacji, trwały prace remontowe i był on wyłączony z użytku. W drugim znajdują się dwa stanowiska prysznicowe (wyłączone z użytkowania z uwagi na bardzo zły stan techniczny) oraz dwa zabudowane WC. Jeden z nich z powodu awarii również był niedostępny dla zatrzymanych. Ponadto, zamontowano tam trzy umywalki, podłogę wyłożono kafkami, a ściany pomalowano farbą olejną. Pomieszczenie to wyposażone jest w kamerę, a obraz z niej przekazywany jest do pokoju dyżurnego. W ocenie pracowników Biura Rzecznika Praw Obywatelskich fakt ten narusza prawo do prywatności osób zatrzymanych.

Izba nie posiada wyodrębnionego zamkniętego pomieszczenia przeznaczonego do palenia wyrobów tytoniowych przez osoby zatrzymane. Natomiast zgodnie z § 2 ust. 3 rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 14 września 2001 r. w sprawie zasad dopuszczalności używania wyrobów tytoniowych na terenie obiektów podległych ministrowi właściwemu do spraw wewnętrznych (Dz. U. z 2001 r. Nr 106, poz. 1163) wyznaczono takie miejsce na zewnątrz obiektu – na polu spacerowym.

Przed umieszczeniem w Izbie wszystkie osoby doprowadzone do wytrzeźwienia poddawane są badaniu lekarskiemu, zaś osoby zatrzymane jedynie, gdy zachodzi taka potrzeba lub na ich żądanie. Badanie wykonywane jest w siedzibie

Samodzielnego Publicznego Wojewódzkiego Szpitala Specjalistycznego w Chełmie. W razie konieczności udzielenia zatrzymanemu pomocy medycznej wzywany jest lekarz pogotowia ratunkowego. Lekarz ma do swojej dyspozycji odrębny pokój wyposażony w kozetkę oraz apteczkę. Wydanie leku z apteczki jest odnotowywane w „rejestrze wydanych leków”.

W pokoju znajduje się szafa pancerna, w której przechowywane są dokumenty. Rzeczy wartościowe złożone do depozytu składane są w drewnianej szafie. Na drzwiach dyżurki oraz pokoi dla zatrzymanych zawieszono regulamin Izby oraz porządek dnia.

PdOZ posiada również ubrania zastępcze przeznaczone dla osób, o których mowa w §10 ust. 3 Załącznika rozporządzenia. Są one przechowywane w szafie w magazynie brudnej pościeli. Izba nie posiada ubrań zastępczych dla osób podejrzanych o: popełnienie przestępstwa o charakterze terrorystycznym, udział w zorganizowanej grupie przestępczej, popełnienie przestępstwa ze szczególnym okrucieństwem, z użyciem broni palnej lub materiałów wybuchowych.

4. Rozmowy z zatrzymanymi.

W czasie wizytacji w PdOZ przebywał mężczyzna zatrzymany w związku z podejrzeniem popełnienia przestępstwa. Pracownik Biura Rzecznika Praw Obywatelskich przeprowadził z indywidualną rozmowę z zatrzymanym według opracowanego kwestionariusza, którego tematem było poszanowanie przysługujących mu praw podczas zatrzymania przez Policję i pobytu w PdOZ. Została ona przeprowadzona w sposób uniemożliwiający osobom postronnym zapoznanie się z treścią udzielonych odpowiedzi.

Osoba, z którą rozmawiano, nie zgłosiła zastrzeżeń co do legalności pobytu, traktowania przez funkcjonariuszy Policji w czasie zatrzymania, umieszczenia i pobytu w Izbie. Ankietowany wskazał, że nie został poinformowany o przysługujących mu w czasie pobytu w Izbie prawach i obowiązkach, ale został zapoznany z Regulaminem pobytu osób umieszczonych w PdOZ, a także pouczone o prawie wniesienia w terminie 7 dni zażalenia do sądu na zatrzymanie.

Respondent potwierdził, iż otrzymał protokół zatrzymania, z którym zapoznał się i podpisał.

Zatrzymany nie składał uwag odnośnie warunków bytowych w PdOZ, ale jednocześnie uznał je za raczej złe.

5. Analiza dokumentacji Izby.

Z przekazanych przedstawicielom RPO danych statystycznych wynika, że w roku 2009 w Izbie przebywało łącznie 1335 osób. W tej liczbie 771 osób to podejrzani o popełnienie przestępstwa, 162 osoby zostały zatrzymane na polecenie prokuratora lub sędziego. Do dnia 30.09.2010 r. w Izbie przebywało łącznie 777 osób. Wobec 534 osób było to zatrzymanie związane z podejrzeniem popełnienia przestępstwa, a wobec jednej z podejrzeniem popełnienia wykroczenia, 132 osoby zatrzymano na polecenie prokuratora lub sądu.

Z udzielonych przez Zastępcę Komendanta Miejskiego Policji wyjaśnień wynika, iż od początku 2009 r. do dnia wizytacji miał miejsce jeden wypadek nadzwyczajny, nie było natomiast przypadku użycia środków przymusu bezpośredniego. Analiza protokołu wypadku nie wykazała nieprawidłowości w postępowaniu funkcjonariuszy Policji.

W analizowanym okresie nie prowadzono żadnych postępowań dyscyplinarnych i karnych przeciwko funkcjonariuszom Policji pełniącym służbę w PdOZ, ani nie wystąpiono na drogę postępowania cywilnego przeciwko jednostce Policji.

W dniu wizytacji na terenie Komendy znajdowały się 3 alkomaty przenośne, w których stosuje się ustniki jednorazowe. Świadcstwa wzorcowania dla 2 zostały wydane 10 sierpnia 2010 r. i są one ważne do dnia 10 lutego 2011 r., a dla jednego z nich w dniu 4 sierpnia 2010 r. i jest ono ważne do 4 lutego 2011 r. Alkomat stacjonarny był niedostępny z uwagi na prace remontowe prowadzone na terenie Komendy.

W czasie wizytacji poddano szczegółowej kontroli dokumentację prowadzoną w PdOZ: książkę przebiegu służby, książkę kontroli osób zatrzymanych, książkę

wizyt lekarskich, książeczki zdrowia dla celów sanitarno-epidemiologicznych, protokół wypadku nadzwyczajnego oraz protokoły zatrzymania od 13 czerwca do 7 lipca 2010 r.

Książka przebiegu służby prowadzona jest w sposób czytelny, jednakże podczas wizytacji przedstawiciele RPO zdołali ustalić, iż niektóre zapisy w niej zawarte nie znajdują potwierdzenia w rzeczywistości. Wnioski te wyciągnięto na podstawie oglądu nagrania z monitoringu, którego celem było sprawdzenie częstotliwości kontroli zachowania osób umieszczonych w PdOZ. Zgodnie z przepisami zarządzenia nr 1061 Komendanta Głównego Policji z dnia 2 września 2009 r. w sprawie metod i form wykonywania zadań w pomieszczeniach przeznaczonych dla osób zatrzymanych lub doprowadzonych w celu wytrzeźwienia wobec takich osób kontrola winna być przeprowadzana nie rzadziej niż 30 minut, a w stosunku do osoby wymagającej szczególnego nadzoru - nie rzadziej niż 15 minut. Zapisy zawarte w książce przebiegu służby wskazują, że kontrole miały miejsce. Jednakże nagranie z monitoringu tego nie potwierdziło, bowiem obraz z kamer zarejestrował, że funkcjonariusz pełniący dyżur wykonywał kontrolę tego osadzonego rzadziej niż nakazują przepisy oraz w innych godzinach aniżeli wskazują to zapisy w książce przebiegu służby.

Po analizie książki wizyt lekarskich stwierdzono, że lekarze pogotowia ratunkowego, udzielający pomocy zatrzymanym, nie zawsze odnotowują w niej godziny przeprowadzonego badania.

Po zakończeniu wizytacji przeanalizowano również sprawozdania z kontroli Izby, dokonanej przez sędziego penitencjarnego Sądu Okręgowego w Lublinie w dniu 24 lutego 2009 r. oraz 22 lutego 2010 r., protokoły kontroli sanitarnej, przeprowadzonej przez Zespół Państwowej Inspekcji Sanitarnej MSWiA na obszarze województwa lubelskiego w dniach: 15 maja 2009 r. oraz 12 kwietnia 2010 r., a także sprawozdania z dwóch postępowań wyjaśniających skargi złożone na zasadność zatrzymania.

Ze sprawozdań sędzi wynika, że w roku 2009 nie wykonano jej zaleceń związanych z remontem pomieszczeń Izby, ponieważ cofnięto środki finansowe

przeznaczone do wykorzystania w roku 2009 z uwagi na oszczędności budżetowe Skarbu Państwa. Sędzia w sprawozdaniu z 2010 roku poinformowała o skierowaniu wniosku na podstawie art. 35 § 3 k.k.w. do Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji o zawieszenie działalności Pomieszczeń dla Osób Zatrzymanych lub Doprowadzonych w Celu Wytrzeźwienia w Komendzie Miejskiej Policji w Chełmie z uwagi na stan zużycia pomieszczeń, a zwłaszcza pokoju sanitarnego, zagnieżdzenie się w pomieszczeniach gryzonia oraz wieloletni brak środków finansowych na prowadzenie systematycznych remontów bieżących. Ponadto, stwierdziła, iż dokumentacja prowadzona w PdOZ była sporządzana prawidłowo, a legalność pobytu osób zatrzymanych nie budziła zastrzeżeń. Jednakże wskazała na konieczność dokonywania wpisów w książce przebiegu służby informacji o zapoznaniu zatrzymanego z jego prawami i obowiązkami, właściwego dokumentowania pobytu osadzonych w PdOZ w sytuacji kiedy opuszczenie przez osobę zatrzymaną nastąpiło po upływie 48 godzin i wynikało z decyzji sądu związanej z rozpoznawaniem wniosku o zastosowanie tymczasowego aresztowania poprzez dołączenie odpisu wniosku o zastosowanie tymczasowego aresztowania z zaznaczoną datą i godziną przekazania osoby zatrzymanej do dyspozycji sądu oraz dokumentowania w książce kontroli osób zatrzymanych daty i godziny faktycznego przekazania osoby zatrzymanej do dyspozycji sądu.

Państwowy Inspektor Sanitarny MSWiA na obszarze województwa lubelskiego po przeprowadzeniu kontroli sanitarnej w dniu 14 maja 2009 r. wydał szereg zaleceń pokontrolnych dotyczących m.in. poprawienia stanu technicznego pokoi dla zatrzymanych. Podczas kolejnej kontroli przeprowadzonej w dniu 12 kwietnia 2010 r. również stwierdził szereg nieprawidłowości m.in.: brak ciepłej wody oraz uszkodzenie urządzenia doprowadzającego wodę w kabinie prysznicowej, zły stan techniczny ścian w pomieszczeniach: magazynu bielizny brudnej, pokojach dla zatrzymanych i pomieszczeniu sanitarnym, ubytki w powierzchni podłogi w: magazynie brudnej bielizny i dwóch pokojach dla zatrzymanych, ubytki i odpryski farby i oznaki korozji na metalowych elementach siatki zabezpieczającej grzejnik w pokoju lekarskim, co uniemożliwia prowadzenie procesów dezynfekcji i mycia.

Analiza dwóch sprawozdań z postępowań wyjaśniających skargi na niezasadne zatrzymanie i doprowadzenie do PdOZ nie wykazała nieprawidłowości w postępowaniu funkcjonariuszy Policji.

6. Wnioski i zalecenia.

Ustalenia poczynione przez pracowników Biura Rzecznika Praw Obywatelskich w Pomieszczeniach dla Osób Zatrzymanych Komendy Miejskiej Policji w Chełmie wykazały, że podstawowe zadanie, jakie prawo stawia przed tego typu placówką, tj. izolowanie osób zatrzymanych jest w niej realizowane. Jednakże należy uznać, iż pomieszczenia te nie spełniają wszystkich wymogów określonych w rozporządzeniu Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 13 października 2008 r. w sprawie pomieszczeń w jednostkach organizacyjnych Policji przeznaczonych dla osób zatrzymanych lub doprowadzonych w celu wytrzeźwienia oraz regulaminu pobytu w tych pomieszczeniach.

Po analizie dokumentacji i obejrzeniu pomieszczeń Izby przedstawiciele Rzecznika Praw Obywatelskich nie stwierdzili występowania czynników, które wskazywałyby na okrutne, nieludzkie lub poniżające traktowanie osób przebywających w tych pomieszczeniach.

W celu pełnej realizacji praw osób umieszczonych w Izbie konieczne jest:

- pilne przeprowadzenie kompleksowego remontu pomieszczeń,
- zapewnienie intymności osobom korzystającym z toalety poprzez usunięcie z tego pomieszczenia kamery,
- dokładne dokumentowanie czasu kontroli osób zatrzymanych przez funkcjonariuszy Policji,
- wyposażenie PdOZ w ubrania zastępcze dla osób wymienionych w § 10 ust. 2 Załącznika rozporządzenia,
- zwrócenie uwagi lekarzom na potrzebę każdorazowego rzetelnego wypełniania książki wizyt lekarskich.

Komendant Miejski Policji pozytywnie odniósł się do wystosowanych zaleceń. Poinformował BRPO o wprowadzeniu obowiązku dokładnego

dokumentowania czasu kontroli osób zatrzymanych, prawidłowego prowadzenia książki wizyt lekarskich oraz żądania dokonywania odpowiednich adnotacji od lekarza udzielającego pomocy osobom zatrzymanym. Ponadto, kamerę znajdującą się w pokoju sanitarnym odłączono od systemu monitorowania. Zalecone prace remontowe zostaną przeprowadzone niezwłocznie po uzyskaniu niezbędnych środków finansowych.